

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Cluj-Kolozsvár
No. 10. P. P. 10.

Dr. Remsetter Róbert
Buda pest
I. Disztr. 2. II. 8.

UJ KELET

ESZÉK-POLITIKAI NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Romániában

Egész évre — — — 1050
Félévre — — — 550
Negyedévre — — — 290
Havonta — — — 100
Az előfizetési ára „Föld”
círnű folyóirattal együtt
hav-ként 10 lejfel drágább
Csehszlovákiában
Egy hónapra — — ck 40 —
Egyszáz évre — — ck 3 —

1926 november 3 Szerda

Cluj-Kolozsvár * IX. évfolyam * 241. szám

5687 Chesván 26

A liberális kongresszusa

Lloyd George legutóbbi cikkében a bankárok manifesztumával foglalkozik és felsorolja azokat az okokat, melyek egyelőre illuzóriává teszik a manifesztáció eredményességét, arra a konklúzióra jut, hogy a mai gazdasági anarchián egyedül a liberálisizmus segíthet. Éppen ezért sürgősen össze kell hívni a liberálisizmus világgkongresszusát és azon kell megvitatni a mai modern Európát kialakító eszmé reorganizációját.

A liberálisizmus, melyet a francia forradalom hívott életre, csaknem egy évszázadon keresztül állott a haladó eszmék szolgálatában. Különösen a gazdasági liberálisizmus volt az, amelynek nyomában egy egészen új termelési rend alakult ki: a nagyipar termelési rendje, mely a földiis reakciós világ arculatát megváltoztatta és a politikai és kulturális életben az egyén jogainak, az egyén szabad mozgásának és érvényesülésének mentévéra volt. Talán éppen ez volt a hibája is: az egyéni verseny teljes szabadjára való engedése, mely végül is szabadságokra, szociális igazságtalanságokra, fegyverkezésre és a nemzeti iparok expanziójára vezetett.

A világháború utáni eszméáramlatok ennek a túlzott szabadságnak, helyesebben szabadságoknak visszahatásai. Az elernyedtt liberálisizmus, míg egyedül nem tudta magához láncolni a munkástömegeket, — másfelől szemben találta magát az újraéledni akaró feudális reakcióval, a túlzott nacionalizmusokkal. Igaz: a békeszerződések is, melyeknek egyik életrehevója maga Lloyd George volt, szintén nagyban megtépázták a liberálisizmus nimbuszát.

A mai reakció, melyet Lloyd George joggal ostoroz, ennek a liberálisizmusnak köszönhető feltámadását. Bizonyára azt sem tudja a volt miniszterelnök, hogy Kelet-Európa egyes államaiiban éppen a liberálisizmus jelszavaiban nyargaló pártok képviselik a reakciót, azaz a szabad hírszámnyolós szellemét. Ez a szellem Nyugaton finomabb formákat öltött, a politikai jogszolgáltatás terén meglehetősen elaszticitásra való képességet mutat, — de végeredményben itt is telítve van már konzervatív vonásokkal, oszkönyös meg nem értékekkel a modern politikai és gazdasági eszméáramlatokkal szemben.

A liberálisizmus — mely pedig egyike volt a legtermékenyebb és legteremtőbb eszméknek a tizenkilencedik század elején — most saját tévedésének és hibáinak következményeit szenvedti és a jelek szerint lassú felébredésre van kitéve az agresszív nacionalizmus és a vagyoni korlátozódás jogosságát hirdető szocializmus malomkövei között.

A nagy eszmék azonban — ha be is töltötték történelmi hivatásukat — nemzen tudnak meghalni. A liberálisizmus nyugateurópai vezérfőfiai nem akarnak és nem is tudnak beletörődni ebbe a halódásba. Nem különösen Lloyd George, ez a nyughatatlan, szellemes és mindig agresszív államférfi, aki mintha arra volna teremtve, hogy túljeljen minden csalódást, minden sikertelenséget és minden hanyatlást.

Az ő agilitása kétségtelenül jelent annyi motorikus erőt, amely képes lesz arra, hogy a liberálisizmus képviselőit kongresszusára hívja össze és a kongresszuson megvitatásuk azokat a szellemi módzatokat, melyek lehetővé teszik a liberálisizmus revízióját.

Mert revízió nélkül gondolni sem gondolhat a liberálisizmus arra, hogy a mai törekvések erőhárcában megállani tudjon és tömegeket nyerheszen meg eszméi és törekvései számára. A földbirtokos arisztokrácia jórésze a konzervatív pártok felé van orientálva, másik, kisebb

bik része a munkáspártokkal szimpatizál. A pénzügyvilág jórésze a nyílt nacionalista reakció törekvéseit támogatja, a munkásság pedig természetesen helyezkedik el a különböző szocialista és keresztényszocialis pártokban.

A liberálisizmus támogatói tehát kizárólag a nemzeti ipar, a kereskedelem és közséppolgárság sora közüli kerülnének ki — amennyiben egyéni adományaiknál fogva egyesek nincsenek megszálva már más pártoknál.

A liberális kongresszus összehívói minden bizonyossággal tájékozva vannak ezekről az erőviszonyokról s jól tudják, hogy amennyiben reorganizálás a szándékuk: a liberálisizmus programját úgy kell revidálniuk, hogy a program közelebb hozza hozzájuk a tömegeket. A szabadságkereskedelm jelszava ma már nem elegendő a világ nyomorúságainak enyhítéséhez. Az új

Többszörösen felemelik a zsidó hitközségek államszegélyét

Most készül a kultuszminisztérium jövő évi költségvetése

(Bucuresti-Bukarest, november 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) Lepadatú pénzügyminiszter eredetileg már a hét elején közzé akarta tenni az ország jövő évi általános költségvetését, technikai okokból azonban a budget publikálása halasztást szenved. Az egyes minisztériumok ugyanis még nem készítették el a maguk költségvetését, így például a hadügyminisztérium, amelynek szoldjavitási és fizetésemelési előirányzatát a pénzügyminiszter nem hajlandó honorálni. Hasonlóképpen nem készült még el a kultuszminiszter költségvetése sem, amelyen lényeges módosítások fognak történni, különösen a különféle egyházaknak nyújtandó államszegély tekintetében.

Az összeállítás alatt levő új költségvetésben a kultuszminiszter lényegesen redukálta a katolikus egyház államszegélyét. A katolikus államszegélylistából 11 kanonokot töröltek, hatot a gyulafehérvári, ötöt pedig a temesvári püspöki kerületből. Töröltek azonkívül minden püspökségből egy egy transzlátort is. A reformátusok államszegélyéből három, az unitáriusokéiból négy püspöki hivatalnokot töröltek. A katolikusok, akiket a redukció a legsúlyosabban érint, egyes-egyes akcióra készülnek, hogy a kultuszminisztériumot elhatározásának megmésztására bírják.

Az új költségvetésben, honorálva a zsidó hitközségek kívánságait, az eddigi évi 40.000 lej államszegélyt többszörösen fel fogják emelni. Hasonlóképpen felemelik a mohamedánok államszegélyét is, akik eddig szintén csak minimális segélyben részesültek.

Az állampolgársági törvény revízióján dolgozik az igazság- és belügyminisztérium

Tizezrével vannak, akiket jogtalanul hagytak ki a listákból. Mi lesz az utólag Romániához csatolt területek lakosságának állampolgárságával?

(Cluj-Kolozsvár, november 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) A tavasszal lezárt állampolgársági lejtromok ellen számtalan esetben emelte fel tiltakozó szavát az ország kövéleménye, amelynek nagyrészt legelőmbb jogától fosztotta meg a felületes és sokszor politikai szempontokat követő liberális bürokratizmus. Rengeteg román nemzetiségű polgáron kívül a kisebbségi lakosok tizezrével maradtak ki teljesen jogtalanul és indokolatlanul a lejtromokból. A bármikori kiutalás vezérelmén kívül kiszámíthatatlan anyagi kár is háramlott ebből a forrás h lyzetből: azokra, akik a lejtromokból kiharadtak, mert az állampolgárság igazolása nélkül nem írták ki, üsletet nyitni, ugyszóleg egyetlen lépést sem lehet tenni. Embarkozások, egzisztenciális borulások fel már a hiányos állampolgársági lejtromok miatt, mert a tizezré tartó, de késes sikerü naturalizálási processzuson kívül a törvény semmilyen módot nem nyújt a sérelmek orvoslására.

Egyes helyeken, — így például Szatmáron — homályos eredetű rendeletek alapján, állampolgársági pótljelentkezést engedélyeztek, de kiderült, hogy lokális jellegű intézkedésekkel még helyi vonatkozásban sem lehet az első

DUNKY KATÓ táncitanár

Tanít minden divatos táncot. Különre bármikor. Összeállított coloneket használ is vállal. Menesdick-Madzsar torna hölgyeknek, rhythmikus torna gyermekeknek. Magántáncokat botanít.

Egyetem-utca 3. III. 2. Liff.

liberálisizmusnak alkalmazkodnia kell a modern szocialis követelményekhez, magához kell vonzania a polgári progresszív ingadozást mutató elemeket, nyílt frontot kell felvenni a nacionalista elzárkózást hirdetőkkel szemben. Ha erre lép s lesz, akkor adva van számára a lehetőség a felámadásra.

Lloyd George szívósságát és éleslátását ismerve, ez a lehetőség aligh nem adva van.

.....

Többszörösen felemelik a zsidó hitközségek államszegélyét

Most készül a kultuszminisztérium jövő évi költségvetése

(Bucuresti-Bukarest, november 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) Lepadatú pénzügyminiszter eredetileg már a hét elején közzé akarta tenni az ország jövő évi általános költségvetését, technikai okokból azonban a budget publikálása halasztást szenved. Az egyes minisztériumok ugyanis még nem készítették el a maguk költségvetését, így például a hadügyminisztérium, amelynek szoldjavitási és fizetésemelési előirányzatát a pénzügyminiszter nem hajlandó honorálni. Hasonlóképpen nem készült még el a kultuszminiszter költségvetése sem, amelyen lényeges módosítások fognak történni, különösen a különféle egyházaknak nyújtandó államszegély tekintetében.

Az összeállítás alatt levő új költségvetésben a kultuszminiszter lényegesen redukálta a katolikus egyház államszegélyét. A katolikus államszegélylistából 11 kanonokot töröltek, hatot a gyulafehérvári, ötöt pedig a temesvári püspöki kerületből. Töröltek azonkívül minden püspökségből egy egy transzlátort is. A reformátusok államszegélyéből három, az unitáriusokéiból négy püspöki hivatalnokot töröltek. A katolikusok, akiket a redukció a legsúlyosabban érint, egyes-egyes akcióra készülnek, hogy a kultuszminisztériumot elhatározásának megmésztására bírják.

Az új költségvetésben, honorálva a zsidó hitközségek kívánságait, az eddigi évi 40.000 lej államszegélyt többszörösen fel fogják emelni. Hasonlóképpen felemelik a mohamedánok államszegélyét is, akik eddig szintén csak minimális segélyben részesültek.

Az állampolgársági törvény revízióján dolgozik az igazság- és belügyminisztérium

Tizezrével vannak, akiket jogtalanul hagytak ki a listákból. Mi lesz az utólag Romániához csatolt területek lakosságának állampolgárságával?

összeírás hiányait pótolni. Ez indította az igazságügyminisztériumot arra, hogy a belügyminisztériummal karöltve megfelelő módot kereszen az állampolgársági kérdés komolyabb és mindenkit kielégítő megoldására.

A két minisztérium, miut Bukarestből jelentik, nem alkalmi rendelet kibocsátására gondolt, hanem az állampolgárság megszerzéséről és elvesztéséről szóló törvény általános revízióján dolgozik. A revízióra, a hivatalos indoklás szerint is, főként azért van szükség, mert a Marcescu-féle törvényben semmi intézkedés sincsen az állampolgársági listák felülvizsgálásáról, holott a listákba igen sokan kerültek be olyanok, akiknek erre jogcímkük nem volt, viszont sokan maradtak ki, akik teljes jogú állampolgárok.

Arról ugyan nincs tudomásunk, hogy jogosulatlanokat is felvettek volna, de arravonathozólag bőségesen tudnánk adatokat szolgáltatni, hogy hányan maradtak ki a listákból, akik itt születtek és jelenleg is román területen élnek, csak éppen a törvény helytelen és szűkebbül alkalmazása, vagy vis major miatt nem kapták meg állampolgári jogainak irásbeli elismerését. Csak két közismert példát

ember 2
a Str. Ma-
a Victoriei
ltépő jogot
27. január
ség tanács-
l. e. fél 11
ésen.
rverés meg-
felbontva,
rodába be-
ában meg-
Sámuel
nök.
ul
jár
3.
gybeté-
akasz-
irakat-
izmü-
atkány
k rek-
yegek.
szítését
ott, hor-
vitalben
saját ér-
rek
vatosabb
et
Iskolai
Üzletek:
25. a fő-
l. Kegele
a.
ob
3.
-12.

Olcsó jó harisnya!
 Ez a Sipos reklámja! Cluj, Regele Ferdinand-ut 8. említenk meg itt: Kolozsvár városi tisztviselőinek, megbízható információink szerint, legalább 50 százaléka nem szerepel a lajstromokban, annak ellenére, hogy legnagyobb részük román nemzetiségű. Vagy ott vannak azok a máramarosi szidők, ruthének és románok, val-

mint zombolyasi lakosok, akiket a békeszerződés eredetileg Csehszlovákiához, illetve Jugoszláviához csatolt, de később, egy román cseh megállapodás értelmében Romániához kerültek és azóta sem tudták állampolgársági helyzetüket tisztázni. De az ország minden részében tizezrével vannak, akiknek a román állampolgárságát kétségbe vonni nem lehet és akiknek új, hosszabb terminust kell adni, hogy felvételek magukat az egyszer már — tulajdonosan — lezárt lajstromokból.

Teljes csőd előtt áll a csehszlovák fascizmus

Kudarcot vallott a fascista szervezetek rohamja az ifjúsági szervezetek ellen

(Prága, november 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) A csehszlovákiai fascizmus — a legutóbbi hírek szerint — válságos fordulathoz érkezett. Mint a prágai „Cesko Slovo” írja, a fascista szervezeteket úgy Cseh, mint Morvaországban likvidálni fogják.

A vidéki nemzeti demokrata vezeték maguk sem tudják, hogy hogyan viselkedjenek a fascistákkal szemben, mert a prágai központ még nem akar szívesen vallani. A nemzeti demokrata párt fascista ifjúsága elhatározta, hogy erőszakkal veszi kezébe az ifjú nemzedék diákszervezeteinek vezetését.

Az ifjúsági szervezetek legutóbbi ülésén a fascisták terrorral akartak fellépni, azonban kisebbségben maradtak és kénytelenek voltak eltávolítani. A fascisták ma reggel 9 órakor megtámadták az ifjúsági szervezet Vencel téri tikkárságát és kijelentették, hogy átveszik a szervezet vezetését. A szervezet vezetősége erre a nemzeti demokrata párt országos tikkárságától kért segítséget. Kramarz doktor erre személyesen lépett közbe és figyelmeztette a fascistákat, erőszakos fellépésük súlyos következményekre.

Miért nem lehet Romániában eredményesen küzdeni a járványos betegségek ellen

Törvény illija a külföldi szérumok behozatalát

(Cluj Kolozsvár, november 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) Kolozsváron súlyos skarlátjárvány pusztít és szedi áldozatait, de az ország többi városában mindenütt, ahol emberek nagyobb tömegében élnek együtt, minduntalan felülük fejüket a ragályos betegségek számai. Előbb csak egy-két szörványos esetről szerez tudomást a közvélemény, de ez az egy-két eset csaknem mindig egy veszedelmes járvány szomorúan nagy méreteit ölti magára, — anélkül, hogy a fenyegető veszedelem kifejlését megakadályozták volna.

Ha az ember e szomorú tünnet okát kutatja, úgy különös és fölöttébb lejutó megállapításokhoz jut el. A ragályos betegségeket, amelyeket a mai időkben az orvosi tudomány haladása és a betegségek elleni küzdelmek nagyszerű felfedezései csatájukban fojtanak el, nálunk szinte iparszerűen tenyésztik egészségügyi berendezéseink hiányosságai. A legnépesebb azonban az, hogy a romániai orvosi kar a ragályos betegségek teréi ellen folytatott küzdelemben ugyiszólván tehetetlenül áll, mert törvény illija minden szérumnak az országba való behozatalát. Azok a nagyszerű gyógyszerek pedig, amelyek nyugati országokban és az egész világon mindent az orvosi tudomány segítégre siettek, Romániában az említett törvény következtében, vagy egyáltalán nem szerezhetők be, vagy minőségük olyan, amely a céljukra nem teszi alkalmasná.

Egy körinterjú keretében kérdéssel fordultunk Kolozsvár jelentős egészségügyi faktoraihoz, akiknek nyilatkozási reflektoroként világitanak rá a nagyfontosságú kérdés minden részletére.

Felkerestük az egyik tekintélyes gyógyszerészt, aki kérdéseinkre a következőket válaszolta:

Miért nem lehet bhozni a skarlát legjobb védőszertét

— A skarlátjárvány leküzdése elé súlyos akadályokat gördít az a nemrégben törvényerőre emelt rendelkezés, amely megiltja bármilyen fajta szérumnak az országba való behozatalát. A törvényhozó testületet a törvényhozatalánál a hazai iparpártolás feltételül nem és jogos szándéka vezette és annak célja az, hogy a bukaresti dr. Cantacuzino tulajdonát képező szérum-gyár termékeinek piacát biztosítsa. Sajnos azonban, e törvény rendelkezése általános érvényű és azon védőszerek behozatalát is lehetetlenné teszi, amelyeket a bukaresti gyárban nem tudnak előállítani, vagy annak gyártására még nem rendezkedtek be.

Igy áll ez első sorban a híres amerikai Dick-házaspár által egy évvel ezelőtt feltalált skarlát

elleni szérumra, amellyel az egész világon csirájában fojtják el ezt a veszedelmes betegséget. A Dick-féle szérum kettős hatású: preventív és terapeutikus erővel rendelkezik, vagyis egyrészt immunissá tesz a betegségtől, másrészt pedig a megbetegedettet beoltás utáni huszonnégyórán belül meggyógyítja. Ezt az óvszert azonban Románia nélkülözni kénytelen és a gyógyszereszek szövettségének a törvény enyhítésére tett több intervenciója teljesen eredménytelen és sikertelen maradt. A Dick-féle szérumon kívül a külföldön általánosan használatos a Mogen-féle kanyaró szérum, amelyet az ugyancsak gyermekek között pusztító betegség kifejlődését ugyiszólván órákon belül megakadályozza.

Mit mondanak az egészségügyi inspektorátusnál

Az egészségügyi inspektorátusnál is érdeklődtünk. Manólla inspektoról azonban nem sikerült a kérdésre vonatkozólag felvilágosításokat szerezni, mert a felügyelő adminisztratív kérdések elintézésére Bukarestbe utazott. Helyettese kijelentette munkatársunknak, hogy a kérdésben nem hivatott nyilatkozatot adni. Tudomása szerint a gyógyszerek behozatala fölött esetlegesen a közegészségügyi minisztérium egy bizottsága dönt a klinikák véleményének meghallgatása után.

Felkerestük ezután a város egyik legjelesebb belgyógyászát, aki kérdéseinkre a következőket mondotta:

Kolozsvár, a járványok melegágya

— A skarlátjárvány terjedési lehetőségének három oka van: Az első az, hogy a város nem rendelkezik a megfelelő higiéniai felszereléssel, így első sorban egy, a követelményeknek megfelelő tudó járványkórházzal. Az a rozoga és ósdi épület, amit Kolozsváron a járványkórház névvel és címmel tisztelnek meg, mindenre alkalmas, de legkevésbé arra, hogy abban ragályos betegségeket megfelelő gyógykezelésben lehessen részesíteni. Személyesen győződtem meg arról, hogy a kórház legtöbb termében nincs kellően kíméselve és dezinficiálva és fergek serege melegágyai és szorgos terjesztői a járványos betegségeknek. Az utcaik hátsó részén álló tisztán tartva és végül hiányzik az az óvszer, amely a skarlát terjesztését teljesen kizárja: a Dick-féle szérum.

Dr. Fodor, Kolozsvár tisztiorvosa, akit szívesen

Olcsóbban él tiz százalékkal, ha az UJ KELET szelvényét vásárol!

EZT A SZELVÉNYT A LAP BELSEJÉBEN FELSOROLT KERESKEDŐK

LEI 5 LEI

ÉRTEKBEN A VÁSÁROLT ÖSSZEG TIZ SZÁZALÉKAIG KÉSZPÉNZFIZETÉS GYANÁNT FOGADJÁK EL

Ez a szelvény érvényes dec. 11-ig

megkérdeztük, kijelentette, hogy információi szerint Bukarestben közelebről dönteni fognak az országban elő nem állított gyógyszerek behozatali engedélye fölött. A továbbiakban odanyilatkozott, hogy a járványkórházat most meszelik és dezinficiálják, úgy, hogy az többé, kevésbé használható lesz.

Lupas miniszter figyelmebe

Aki ismeri azt a szelmalomharcot, amelyet a város főorvosa csaknem évek óta folytat a mindenkeri városi tanácsokkal egy modern járványkórház felépítéséért, az meg fogja érteni nyilatkozatának lakonikus voltát. Manólla közegészségügyi inspektorának egy nyila kezében olvastuk nemrég, hogy a kormány nagyszabású közegészségügyi reformok keresztülvitelét tervezi és az orvos újítások egész sorát vezeti be az ország egészségügyi életébe. Kétségtelenül helyesek a vérbaj leküzdésére tervezett rendelkezések, de éppen olyan szükséges, hogy a pusztító skarlát és kanyaró terjedésének is gátat emeljen az országban az emberi haladás.

Ugy értesültünk, hogy az ország orvosi és gyógyszerészeti nagyszabású együttes akciói terveznek, amelynek célja az, hogy minden olyan gyógyszer és szérum behozatalát lehetővé tegyék, amelyet nálunk nem gyártanak, vagy amelyek romániai preparátumai nem sikerültek.

Reméljük, hogy a közegészségügyi kormány épp oly megértéssel fog viselkedni e kérdéssel szemben, mint azt a többi betegségek ügyében teszi. A kolozsvári járványkórház botránys állapotait pedig ismételtén Lupas közegészségügyi miniszter ur figyelmebe ajánljuk.

Üzletáthelyezés!

Chic de Paris

(volt Lőrincz & Tóth)

női divatruháza átköltöztött Főter 8. szám alól

Str. Nic. Jorga 3.

sz. alá (volt Jókai-u.) Generala palota

★

Az összes raktáron levő árukat rendkívül mélyen leszállított árakon árusítjuk.

Weisz Adolf urlazabóságát áthelyezte **Calea Regele Ferdinand 17. sz. alá**

Katonatiszti ruhákat olcsón fest kakira Czink, Cluj

Véres

A merény

(Róma, no játé.) Tegnap hírt a Mussolini merényléről. Következőket Mussolini ter kíséretében és egy csendő kíséretében, a Mussolini nem és miatta a terelnők a p rendeletek, h

A merény helyszínen tották. Rub vényét tal logn

Hé főa re noességát. Ap nak tulajdon 15 éves volt. tak, hogy fu bszá, hé főa jutottak a re metüket. A tudott a kato

A rendőr jeleati, hogy lognát.

Kétszáz g tük Zamb

Mussolini mába, hogy Mussolini volt, mert a intervenciók karizozta.

A bologn a fascista pá az összes fa merénylő me vetkezőket in

Ber

V

(Bécs, no tól.) George Presse” lenc réste a hatve köztudomás Party tagja tója. Ezeket mert az ujsá szóialtatta m pontja sok t szocialista m felfogással.

A beszélg nére Sh w j le, a „legakt kal indult, miatt sokan tartanak. Sh

— Scha szontalan fec óta. Bolseviz hatósen lágy baságnak az és nem is le amely sikerre

— A szti eredményt, h bemártanak tartának. De azok lennének uszálóknak. A o munkások

Véres verekedésekkel torolták meg a fascisták a Mussolini elleni merényletet

A merénylő mindössze 15 éves volt és tagja volt az ifju fascista szervezetnek

(Róma, november 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap délután elsőnek adtuk hírt a Mussolini ellen elkövetett sikertelen merényletről. A merénylet lefolyásáról még a következőket jelentik:

Mussolini Grandi és a bolognai polgármester kíséretében vonult el egy alpesi zászlóalj és egy öndörögtag között a tömeg óvációját kíséretében, amikor hirtelen lövés hellszószt. Mussolini nem is tudta, hogy merénylet történt és mielőtt a merénylőt meglovasták, a miniszterelnök a pályaudvarra ért, ahol kiadta a rendeletet, hogy a rendet ne zavarják meg.

A merénylő holtteste felőráig maradt a helyszínen, azután a rendőrségre szállították. Ruháján a Bologna Sportklub jelenlétét találták, erszényében pedig a bolognai egyetem leckeönyvét.

Hé fő reggel megállapították a tettes szomszágát. Apja Bologna legnagyobb nyomdájának tulajdonosa, a neve Anseo Zamboni. Csak 15 éves volt. S üléi rendkívül nyugtalanok voltak, hogy fiuk vasárnap éjjel nem érkezett haza, hé fő reggel mindenütt keresték és így jutottak a rendőrségre, ahol agnosztálták gyermeküket. A merénylőnek fekete inge volt, így tudott a katonai kordonig jutni.

A rendőrség egy rőpiratot talált, amely jelenti, hogy a dicső nem hagyja el élve Bolognát.

Kétszáz gyanus egyént letartóztattak, köztük Zamboni családjának összes tagjait.

Mussolini este 7 óra Forlívó telefonált Romába, hogy a rendet ne zavarják meg.

Mussolini táviratának nem sok fogamatja volt, mert a rend fenntartása érdekében történt intervencióját a fascista párt tükérra kontrakárota.

A bolognai merénylet után ugyanis Turatti, a fascista párt főtitkára körtáviratot küldött az összes fascista szervezeteknek, amelyben a merénylő meglovásására vonatkozólag a következőket írta:

— Az igazságszolgáltatás első aktsza befejeződött, most a büntetések megbüntetése következik.

Ennek a felfogásnak gyakorlati következményei nagymérvű zavargásokban és rendbontásokban nyilvánultak meg.

A demokratikus lapok szerkesztőszékeit és kiadó hivatalait, a maximális és a republikánusok párhelyiségeit feldúlták, összerombolták, a burorok az utcára dobálták. A tömeg Travesz szocialista képviselőnek a lakásába is behatolt és ott elpusztította a berendezését.

Róma utóán a fascista tömeg bántalmazta azokat, akikről azt hitték, hogy nem hívei a faszizmusnak. Milanóban is hasonló zavargások történtek és ott is feldúlták az „Avanti” és az „Ucite” szerkesztőszékeit.

A pápa Gaspari államtitkár után üdvözölte Mussolinét szerencsés megmenekülése alkalmából.

Hasonló táviratot küldött Briand és az összes külföldi követéségek képviselői is.

Igen érdekes, hogy a bolognai ifju fascista szervezet megállapította, hogy

a merénylő tagja volt úgy az ifju fascista szervezetnek, mint egy fascista sportegyesületnek is.

Apja régebben anarchista volt, de felforgató tevékenységet nem fejtett ki.

Nizza: Az egyik olasz határállomáson a francia vasutások és az olasz fascisták között heves összejövetel volt. A francia vasutások ugyanis vonaskodnak levegni sapkájukat, mielőtt az állomási vasárka a fascista indulót játszotta. Ezzel egy fascista csoport megrohanta a francia vasutasokat, mire a vasutások elfutottak. A fascista csapat a pályaudvarról felvonult a francia követésre, ott egy a tömeg vállán felmászott az erkélyre és kiüvöltötte a fascista jobogót, majd beszédet intézett a tömeghez a franciák ellen. Az alkonsul segélykérésére a rendőrség szétozlatta a tömeget.

Bernhard Shaw kapitalista mentalitással vádolja az angol szakszervezeteket

A nagy angol író politikai interjút adott

(Bécs, november 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) George Sylvester Viereck, a „Neue Freie Presse” londoni levelezője a napokban felkereste a hetvenéves George Bernard Shawt, aki köztudomás szeriet erős szocialista, a Labour Party tagja és a Fabian Society egyik alapítója. Ezeket azért szükséges előrebocsátanunk, mert az újságíró éppen szociális kérdésekben szólaltatta meg a nagy jubláért, akinek álláspontja sok tekintetben szöges ellentétben áll a szocialista meggyőződéséről alkotott általános felfogással.

A beszélgetés, amely a meleg időjárás ellenére Sh jó fűtött dolgozószobájában folyt le, a „legaktuálisabb” témával, a bányászatról kezdődött, a szovjet segélykérőjével, amely miatt sokan várható beloldali kirobbanásoktól tartanak. Shaw jóízűen elkesegálja magát.

Az általános sztrájk megvalósíthatatlan

— Soha még annyi értelmelenséget és haszontalan fecsegést nem hallottam, mint a sztrájk óta. Bolsevizmus? Lám, az amerikaiak meglehetősen lágyfejűek, de sohaem érik el az ostobaságnak azt a fokát, mint az angolok. Nincs és nem is lesz a világon olyan általános sztrájk, amely sikerrel járhatna.

— A sztrájkolók csak akkor érhetnének el eredményt, ha fogják a brit szigetcsoporthat, bemártatják a tengerbe és tíz percig a vízben tartanák. De akkor is az első vízbeesők éppen azok lennének, akik a víz alá süllyesztést megcsinálják. Az általános sztrájkban is első sorban a munkások szenvednének. E mellett sikerülne

az egész országot kiéheztetni, maguknak is éhezniök kell. De a legépületesebb esztelenység volna mégis, ha — amint egy kormányhivatalnok mondotta ördögi sztrájjal — a munkásság egy szép gesztussal teljesen kapitulálna.

Államosítani kell a szénbányákat

— A szénstrájk esetleg megjavítja a bányászok sorsát, ámbar a kedvező esélyeket erősen lerontották az általános sztrájk idiótái. Mindig mondtam a szakszervezeteknek, hogy ha valamért sztrájkolniök kell, akkor minden más sztrájjal hagyjanak fel. Az a munkásság, amely általános sztrájkra adja magát, öngyilkosságot követ el. Maga a szénstrájk azonban imponáns, még ha néhány bányában folyik is a munka. Én jót tesz munkásoknak... Nézzem csak ki az ablakon. Errefelé még sohaem láttam szénbányászokat, itt a friss levegő. És milyen rendszeren vannak öltözve. Nyoma sincs rajuk a szénporznak... Bizony a bányászok helyzete nem a legrosszabb és csak győkes reformokkal lehetne rajtuk segíteni. Gondolom például a bányáknak állami felügyelet alá helyezésével. De félek a félmegoldásoktól.

— Ha a munkások, a szakszervezeti despolták nem pazarolták volna el alszjaikat a haszontalan általános sztrájkra, a szénbányászok sokkal kedvezőbb helyzetben tudnának ellentállani visszautasítani olyan megoldást, amely elégtelen és átmeneti csupán. Forradalmi lépés csak úgy jogosult, ha az összes alkotmányos eszközöket már kimerítették egy fontos és szükséges reform kiküzdésére. Amíg a parlament működik, nincs szükség

Ne felejtson el vásárolni az Uj Kelet szelvényeivel.

ség terrorizmusra. Szocialista vagyok és mint ilyen, hiszek a parlamentáris kormányformában. De nem nem bizom az erőszakos eszközökben.

A munka kapitalizmusa

Az újságíró, aki alig-alig szakította félbe Shawt, most azt a kérdést vetette fel, hogy az általános sztrájk kudarcra nem érezette e hátrányos következményeit a szocializmusra.

— Sőt, mondotta Shaw. — Az általános sztrájk által ért csalódásra meggyőzte a munkásságot arról, hogy vissza kell térnie a parlamentáris eszközökhöz. Ez az ellenhatás már az előző nagy sztrájkoknál is megfigyelhető volt. Angliában ugyanis nem ez volt az első kísérlet az általános sztrájkra. Robert Owen már 1839-ben megszervezett egy általános sztrájkot. Ő volt egyébként az, aki a munkásságnak egyetlen szakszervezetbe tömörítésének gondolatát előadta hrdette... Vagy harminc évvel ezelőtt a svédek is megpróbálkoztak az általános munkabeszüntetéssel. Mindkét esetben az eredmény — kudarc volt. A világ nem látja, hogy az általános sztrájk kérdésében a munkásság két táborra oszlik. Más állásponton vannak a szocialisták és más véleményen a szakszervezetek. A szakszervezeti tirannusok azonban nem azonosíthatók sem a munkássággal, sem annak parlamentáris vezéréivel. A szakszervezet nem egyéb, mint a munka kapitalizmusa. A szakszervezetek ugyanazon eszközökkel dolgoznak, mint a kapitalizmus és éppen olyan könyörtelenül. A világ sora egészen jó volt, amíg csak egyfajta kapitalizmust ismert. Ma azonban mindenki kapitalista. És én nem ismerem el egy a munkaadók, mint a munkások kapitalizmusát, amíg hatalmukat az állam hátrányára használják fel.

A szakszervezeti tirannusok ellen

— De a szakszervezetek, akármilyen vastagfejűek is, nem egyedül felelősek szervezeteinkért. Hiba a kormány is, amely nagyon ostobán viselkedett a szénstrájkban. A „Daily Mail” szédő oktalanul jártak el, amikor megtagadták egy vezércikk kiadását. Jogtalanul jártak el, mert nem kériék ki a többi munkások hozzájárulását. És ekkor a kormány hírtelen haragjában megszakitotta a békéltető tárgyalásokat, ami ugyanolyan meggondolatlanúság volt. Az olaj ezzel légra lobbant és mi ugyanazzal a butasággal estünk bele az általános sztrájkba, mint annak idején a világháborúba. A munkásság parlamentáris képviselői nem tudták feltartóztatni a lavinát, mert a szakszervezetek teljesen függetlenek és saját szakállukra tárgyaltak is, a parlamentáris képviselők megkérdezése nélkül. Macdonaldnak alig engedték meg, hogy néhány megbeszélésen résztvegyen. Az ő befolyása egyenlő volt a zéróval. És én, ha Ramsay Macdonald lennék, már az első napon nyíltan állást foglaltam volna a sztrájk ellen. Macdonald azonban politikus és ez tartsa vissza egy ilyen vakmerő lépéstől, amely néhány hívét eltántorította volna tőle. Akkoriban egy ilyen lépést a radikális balzárnyon egyenesen árulásnak vettek volna. Holott a munkásság megmentése lett volna.

Macdonald autója

— Macdonald akkor sem menthette volna meg a helyzetet, ha történetesen ő ül a miniszterelnöki székben. A munkapárt valójában sohasem volt hatalmon, annak ellenére hogy kezében tarták a kormánygyeplőt. Macdonald, szegény, nagyon kellemetlen időket élt át, mert csak ellenségeinek türelméből volt miniszterelnök, akik azt remélték tőle, hogy szépen lejárta magát és a munkásságot. A kormányelnöki tiszttség volt a hurok, amellyel a szocializmust akarták megfojtani. De csalódtak. A munkáspárti kormány sokkal jobban végezte a dolgát, mint hitték volna. Mindenesetre jobban, mint hivatali előde és közvetlen utóda... Csakhogy azok, akik valamivel radikálisabbak Macdonald hívei közül, — teszi hozzá mosolyogva Shaw — szintén csalódtak benne. Legalább is azt remélték, hogy a királyt lenyaskazza a Guildhall előtt. Ehelyett azonban Macdonald, nagyon okosan, udvari ruhába vágta magát és úgy ment a Buckingham palotába.

Egyes munkások felháborodással nézték, hogy bizonyos munkásvezérek jólétözten és autón

286 november 3
 AP BELSE-
 RESKEDŐK
 EI
 T ÖSSZE
 PENZFIZE
 DJÁK EL
 dec. 11-ig
 információi szerint
 fognak az ország-
 behozatali eng-
 nyilatkozott, hogy
 és dezinficiálják,
 nálható lesz.
 szter figyelmebe
 arcot, amelyet a
 folytat a minden-
 en járványkórház
 nyilatkozatának
 segélyi inspektor-
 nemrégén, hogy
 segélyi reformok
 s újítások egész
 segélyi éle ébe.
 kúzdására terbe
 a szükséges, hogy
 edének is gátat
 aladás.
 szág orvosi és
 es akciót terve-
 len olyan gyógy-
 ehelővíz tényér,
 vagy amelyek
 tek.
 segélyi kormány
 e kérdéssel szem-
 egyében teszi. A
 állapotait pedig
 miniszter ur fi-
 zés!
 aris
 Tóth)
 iltó-
 alól
 ga 3.
 ala palota
 vó áru-
 leszal-
 juk.
 Cluj

jártak. Pedig ameddig részt veszünk a kapitalista életrendben, nem tudjuk magunkat elszakítani a környezetünkől...

Shaw, mint „uzsorás“

Shaw itt elschajtottta magát. Alighanem azok az irónikus sajtókommentárok jutottak eszébe, amelyek szerint nemrég 30.000 fontot kölcsönzött ötszázalékos kamatra egy angol községnek. De csakhamar kivágja magát.

— Lehet szocialista az ember, anélkül, hogy bolond is lenne. Csak a bolond dobja el azokat az előnyöket, amelyek a kapitalista világban természetesen a munka gyümölcsei számára. Szocializmus nem jelenti az abszurdumig vitt önmegtagadást. A bányákat sem venném el tulajdonosaitól megfelelő kártérítés nélkül. Sőt, ha német a „sztrávkáló lennék, a Hohenzollern-vagyont sem venném el anélkül, hogy a császárt kárpótolnám érte.

A cionista konferencia közleményei

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség főtitkári hivatala a következőket közli:

1. Azok a helyi csoportok, amelyek eddig még nem küldték be a delegátusválasztásról szóló jegyzőkönyvet, jelentsék be táviratilag a megválasztott delegátusok nevét a központi irodába, a jegyzőkönyvet pedig küldjék postán ajánlott levélben dr. Markovits Ignác, medicus, Oradeamare, Str. Pável 7. címre.

2. A helyi csoportok választási bizottságai vizsgálják meg újból, hogy a megválasztott delegátusok sikkoltsukat megváltották-e, mert az igazolóbizottság szabálytalanul megválasztottak mandátumát nem fogja igazolni.

3. A csoportok jelentsék táviratilag a nagyváradi címre, hogy kiket kívánnak az állandó választmányba delegálni.

4. Minden megérkező delegátus még mielőtt a városba bemenne, jelentkezzék az elszállásolási irodában (Kemény József, Str. Saguna 18), hogy innen az igazolóbizottsághoz menjen, ahol mandátumát igazolják és ahol a szabízottságokba beosztják. Ezért jelentkezzenek azon delegátusok is, akik közvetlenül gondoskodtak elszállásolásukról.

5. Ismételten felhívjuk a szállástigénylők figyelmét, hogy ebbeli igényüket „Durable“ Oradeamare, távirati címre jelentsék be, miután levélben közlés már nem érkezne meg idejében.

6. Az állandó választmány vasárnap délután 5 órakor tartja alakuló ülését a Kereskedelmi Csernok hástermében.

Az újabb delegátusválasztásokról a következőkben számolunk be:

Marosvásárhely: Wolster Kálmán, Simon Márton, dr. Krausz Mór, Sennenszab Béla, Stern Antal, Elekcs József, Darvas Mór, Vass Albert, Dousch Vilmos, Hirsch Simon, Kohn Sándor rendes delegátusok, dr. Erdélyi Emil, Kovács Áron, Sajóvíz Béla, Rosenfeld Sándor, Salamon Sándor, Csitron Sándor, Sárkány Imre, Garsch Áron, Láng Frigyes pótdelegátusok. — **Hátseg:** Markovits Zoltán, Nagyzenytmiklós, Gottlieb Lajos, Cluj, dr. Róvész Izsó, Brassó, Paucsz Béla, Mezőszék, rendes delegátusok. — **Borosjenő:** Vértés Ignác, Pollacsák Miksa, Garahone rendes, Schwarz Lajos, Arad, pótdelegátus. **Dicsőszentmárton:** Grün Géza, Kaszner Miksa, Lób Ernő, Mózes Sándor, Spierer Farkas rendes delegátusok, Bokor Ernő, Liszauer Dezső, Weisz György pótdelegátusok. — **Szászrégen:** Fixal Vilmos, Herschdorfer Áron, Lauber Hermann, Frank Emil, Liszauer Mór rendes, Klopot Mihály, Herschdorfer Frida, Neumann Magda pótdelegátusok. — **Nagyszombat:** Dr. Szegall Zsigmond, Kovács Izsó, Ing. Weisz Sándor, Grünberger József, Spislmann Etyra Sibiu és dr. Winkler Mór Oradeamare rendes delegátusok. — **Zilah:** Ternar Jakab, dr. Rosenfeld Béla rendes, Marguliesz Amália, Hadinger Ede pótdelegátusok.

— **Görögország felemelte a liszt beviteli vámját.** A külügyminisztérium értesítette a kereskedelmi- és iparkamarákat, hogy a görög kormány a liszt árszóját egy arany drachmáról hat és fél pipirdrachmára emelte f. l. Ezáltal a Görögországba szállított liszt mátere után nyolcvan drachma vámot kell fizetni. A görög kormány ezt a rendelkezést valószínűleg a görög malomtulajdonosok befolyásának hatása alatt adta ki.

A lei magas kurzusa miatt

Eredeti porcellán

12 szem. ebédlőkészlet, 71 drb.	Lei 3650
6 szem. „ „ 26 „	1450
12 szem. teás- vagy kávékészlet „	950
6 drb. metszett vizespohár „	27
6 „ „ borospohár „	21
6 „ „ liköröspohár „	18
E edeli alpakka kés, kanál, villa, 3 drb.	180

FISCHER Cluj

A lei magas kurzusa miatt

Rejtélyes kettős öngyilkosság Nagyváradon

Egy családos kereskedő agyonlőtte magát. A kereskedő öngyilkosságának hírére egy ápolónő morfiummal megmérgezte magát

(Oradea Nagyvárad, november 2. Az Új Kelet tudósítójától.) Berkovits Sándor nagyváradi kereskedő igen sokan ismerték Nagyváradon. A háboru előtt jóimánó üzlete volt, majd bevonult katonának. A háboru végeztével is szerelt, de súlyos betegséggel tért haza. Nagyváradon valutarereskedéssel foglalkozott, majd két évvel ezelőtt fűszerüzletet nyitott. Vasárnap délelőtt a hétéves Kató nevű kislányát elkísérte az iskolába, majd hazament és az egész délelőttöt nagyon isgatottan töltötte el. Délelőtt nyugtalanul leste a kislány hazatérést, majd az ebédnél kérte a feleségét, hogy menjen ki az utcára, nézze meg, hogy nem jön még a kislány. A felesége távolléte alatt pedig revolverével melbelőtte magát. Azonnal be szállították a köz-kórházba, ahol hirtelműlét órán keresztül viaskodott a halállal, míg hét óra este hat órakor kiszáradt.

A szerencsétlen kereskedő öngyilkosságával kapcsolatban különböző verziók keringenek. Egyesek azt mondják, hogy kártyán nagy összegű veszteséget szenvedett, mások pedig egy régi viszonyról tudnak, amelyet még ma is tudott lelkélni, habár már évek óta nős volt.

Az egész ügyre aztán világhírességet derített egy újabb öngyilkosság. Vasárnap délután értesítették a mentőket, hogy dr. Fischer Imre

kórházi főorvos ápolónője, egy negyven év körüli, Nemes Sándorné nevű asszony öngyilkosságot követett el. Igen nagy adag morfiumot fecskendezett be a jobb combjába. Némethné körülbelül egy év óta van Fischer orvosnál, mint ápolónő. Közben megszerezte a szülésznői oklevelet és kedden kellett volna szülésznői állását elfoglalnia. Amikor Berkovits öngyilkosságáról értesült, nagyon levert lett és a délutáni órákban az ő felváltó ápolónőnek a következőket mondta:

— Én nem bírom ki, hogy ez a Berkovits meghalt. Tudja meg, hogy megmérgeztem magam.

Megállapították, hogy Németh Sándorné a háboru alatt egyik nagyváradi kórházban volt, mint ápolónő és ott ismerkedett meg Berkovits Sándorral. Hogy közöttük milyen viszony fejlődött ki, nem lehet tudni. Németh Sándorné öngyilkosságának okát egy levélben írta meg Cinca rendőrkapitánynak. Ezt a levelet a keddi esti órákig még nem bontották fel és így nem lehetett megállapítani, hogy milyen összefüggés van a két öngyilkosság között.

Némethné be szállították a köz-kórházba. Állapota nagyon súlyos, mert 18 félgrammos morfium fiolának tartalmát fecskendezte be magába.

A dicsőszentmártoni földgázháboru

Dicsőszentmárton, nov. 2. Első látásra hejli jellegű háborúskodás kit gázszolgáltató társaság között, közlelbi vizsgálata kiűnnek azok a veszélyek, melyek egy egész város lakosságát s ennek gazdasági, kulturális, egészségügyi s egyéb fontos érdekeit, köz és magánérdekeit egyaránt, érintik, s ezek nyomán már egy bizaleseedik az egész kérdés, hogy országos jellegűvé válik s mint olyan tünettől kell vele foglalkozni, mely ma egy városban észlelhető, de holnap megint más központban ütheti fel a fejét.

Két vállalat

Az újságok rázban ismertették az előzményeket és a fejleményeket. Mi most a történések inkább a témáját vizsgáljuk fel, hogy elvi, különöse jogi és gazdasági jelentőségét ismertessük s ezáltal állásfoglalásra készítessük az olvasót.

A földgáz eddig alig egy néhány erdélyi városba vezették be. Tervezik még néhány város gázellátását legközelebb Marosvásárhelyét, szó van Kolozsvárról is s így a mostani dicsőszentmártoni konfliktus elintézése precedens lesz a jövő részére.

Dicsőszentmárton gázellátása két társaságon keresztül történik. Az egyik, egy mammut vállalat, a Magyar Földgáz Rt. tartja birtokában a földgáz-

forrásokat s a városi víző vezetéseket, a másik egy kisebb, lokális részvénytársaság, a Kisküküllő-megyei Földgáz Rt. a városi vezetéseket. Ez látja el a közvilágítást s a magánfogyasztókat is. A Magyar Földgáz a Kisküküllőnek adja el a gáz szerződéses áron, az eldott mennyiséget gázórával méri s így számlázza. A Kisküküllői csa harminszázalékkal drágábban adja a fogyasztóknak, de pártálában, szobaköbméterek szerint számítva s nem méri gázórával az egyes háztartásokban elhasznált mennyiséget.

Négy millió adósság

Ha szokot a személyi ellentéteket, melyek a két vállalatot most egymással szembeállították, elhagyjuk a konfliktust előidéző okok körül, akkor az ellentétek első tárgyi oka az előbb említett különböző módja a két társaság gáz mérésének.

A kis részvénytársaság mindig nagyobb és nagyobb összegekkel lett adós a nagyinak. Ma négy millió lej körül jár már az összeg, melyet a Magyar Földgáz a Kisküküllőtől követel nem fizetett gázdíjakért, s mert többes öi felszólítása sem vezetett eredményre, hirdményileg közölte a lakossággal, hogy november 15-én a gázszolgáltatást a Kisküküllői Földgáz Rt. részére beszünteti s fel-

birott minden gondoskodjék részéről ugy lakosságot, b ténik meg.

Egy

Ezek a k. Olyan elzárása egé lönösen a té iskolák, kórhajtóóróval e sik nem ala szénellátásra. Áll a mun betegékről v elzárás olyan elő, mely v Olyan anyag szorosán felt gyar földgáz s legfőbb ok roiban uralk

Novembe

lesz eszedékes s így a lakó kézműveitől egymillós r talansága ép

Ezek a

ket. Olyan elzárása egé lönösen a té iskolák, kórhajtóóróval e sik nem ala szénellátásra. Áll a mun betegékről v elzárás olyan elő, mely v Olyan anyag szorosán felt gyar földgáz s legfőbb ok roiban uralk

E-het e

Ha a minis szerződés jog igen. Azok gát s akik helyzetbe, k zonyal min minisztertan gyasitók mi hogy a bírós gyasitókak n mint fogyaszt ságát inditan döntene el, ha a földgáz

A nag

Targyalás

(Oradea) Kelet tudós dalbu igazs cáfolta a k lötlenül ter a háztulajd tervezetek érdekeinek háztulajdon hogy 1927. latban lévő eddigi véde dolás vezet abban az a amellyel a éríthető riac

Novemb háztulajdon hoz, amely tét 1927 m közölték az esetekben h másként ne szetesen na között, me zettel. Ha tározni, ho a kényyszer része az ut A lakó

hívott minden fogyasztót, hogy fáról és szénről gondoskodják. A Kisküküllői Földgáz Rt. a maga részéről ugyancsak hirdetményben nyugtatta meg a lakosságot, hogy a gázellátás semmiképpen nem történik meg.

Egy nyilvánosságra hozott felszólító levél

Enek ellenére a Magyar Földgáz Rt. igazgatósága újabb levelet intézett az előtti társasághoz, melyet nyilvánosságra is hozott, s amelyben újból hangsúlyozza, hogy amennyiben november 15-ig az adósság esedékes része nem egyenlített ki, enapon lezárja minden további halasztás nélkül a gázt. Ezt az energikus figyelmeztetést a „Munkaügyi Újság”-ban múlt év december 5-én megjelent minisztertanács határozat alapján teszi, mely tényleg jogot ad arra, hogy annak a fogyasztónak, aki gázszámláját két héttel a kézbesítés után nem fizeti ki, elzárják a gázt.

November 15-én a tartozásnak csak egy része lesz esedékes. Valószínű, hogy a Kisküküllői fűtési és így a lakosság megúszkál a gázellátás következményeitől. De december 15-én újabb, közel egymillió részlet esedékes s ezért a lakosság nyugtalanul várja a lépéseket, melyek elárulhatók.

Ezek a tények. Lássuk most a következményeket. Olyan városban, mint Dicsőszentmárton, a gáz elzárása egészen lehetetlen helyzetet teremtene, különösen a tél beálltával. Közintézmények, mezei iskolák, kórház, iparvállalatok fűtése és világítása, hajtóerővel ellátása szűnnék meg. A gázberendezések nem alakíthatók át másról hűtésre, vagy szénélelítésre. A hivatalokban, műhelyekben megállna a munka, iskolákban a tanítás, kórházban a betegségről való gondoskodás. Hosszabb ideig tartó elzárás olyan krízist és szorongást idézne elő, mely végzetes lehetne a lakosság helyzetét. Olyan anyagi kárt jelentene az elzárás, mely sokszorosan felülmúlja azt az összeget, melyet a Magyar Földgáz követel. Világos ez itt mindeki előtt s legfőbb oka a nagy izgalomnak, mely most a városban uralkodik.

Fogyasztó, vagy közvetítő?

Érthető a lezárás jogával a Magyar Földgáz? Ha a minisztertanács határozat s egy magánjogi szerződés jogelvést tartalmaz, akkor köztársasággal szemben. Azok a fogyasztók azonban, akik fizetik a gázt s akik mások hibájából kerültek hátrányos helyzetbe, kártérítési pert irdíthatnak minden bizonyítással mindkét gázárasság ellen, először, mert a minisztertanács határozat csak a nem fizető fogyasztók miatt intézkedik, másodsorban, mert kétséges, hogy a bíróság a Kisküküllői Földgáz Rt.-ot fogyasztónak minősíti-e, mikor ez inkább közvetítő, mint fogyasztó. A lezárás tehát a perek egész sokaságát indítaná meg s végeredményben a bíróság döntene el, hogy nem az önbíráskodás egy tényező-e ha a földgáz lezárása megtörténik.

A nagyváradi háztulajdonosok május elsejére felmondtak összes régi lakóiknak

Tárgyalások indultak meg a Háztulajdonosok Szövetsége és a Lakók Szövetsége között a helyzet tisztázására

(Oradea-Nagyvárad, november 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) Annak ellenére, hogy Cudalbu igazságügyminiszter már többször megcáfolta a készülő új lakbérleti törvényről felöltetlenül terjesztette híreket, úgy a lakók, mint a háztulajdonosok körében az eddigi publikált tervezetek közül fix alapnak veszik a maguk érdekeinek inkább megfellelő eshetőségeket. A háztulajdonosok jórésze például biztosra veszi, hogy 1927. május elsején a nem állami szolgáltatásban lévő lakók kiesnek a lakbérleti törvény eddigi védelme alól. Alighanem ez a megmondolás vezette a nagyváradi háztulajdonosokat abban az általános feltűnést keltő lépésben, amellyel a novemberi háznegyed alkalmából érthető riadalmat keltek a lakók körében.

November elsején ugyanis a nagyváradi háztulajdonosok kollektív levelet intéztek lakóikhoz, amelyben közölték, hogy a lakások bérletét 1927. május elsejére felmondják. Egyben közölték azt is, hogy ez a felmondás csak az esetekben hatályos, ha a hozandó lakbértörvény másként nem intézkedik. A felmondás természetesen nagy megrökönyödést keltett a lakók között, mert senki sincs tisztában a mai helyzettel. Ha a lakbérleti törvény tényleg úgy határozna, hogy 1927. május elsejére megszünteti a kényszerbérletet, akkor a lakosság legnagyobb része az utcára kerül.

A lakók szövetsége a bérleket megnyugtató-

A jogi kérdés felveti a felelősség kérdését is. Ki és mennyiben felelős azért, hogy a Kisküküllői Földgáz Rt. nem teljesítheti kötelezettségeit s hogy az állapotok a gáz elzárásáig fejulhatnak.

Ki felelős?

Felelősök a fogyasztók, akik nem fizetnek. Enybitő körülmény az a súlyos válság, melyet ma mindenki érez s amely az általános fizetőképességet annyira lerontotta.

Felelős a Kisküküllői Földgáz Rt., mely a Magyar Földgáz által most segítségül hívott minisztertanács határozatát a nemfizető fogyasztók ellen nem alkalmazta s így veszélybe döntötte a fizetőkét is, s amely tudva s a következményekkel nem számolva nem fizette s halmozta adósságát a Magyar Földgázzal szemben.

Felelős a Kisküküllői Földgáz Rt., mely a Magyar Földgáz vádjára szerint a hozzá befizetett pénzek egy részét másra fordította, mint az esedékes földgázszámlák kiegyenlítésére s így a közérdek rovására magánérdekeket tartott szem előtt.

Felelős mindkét gáztársaság, mert törték, hogy egyik gázórát használjon s a másik paszát szedjen. Ez okozta azt, hogy a Kisküküllőinek engedélyezett 30 s átlékos felár felszámolták, miáltal rentabilitása kétségessé lett s ez okozta, hogy a kétféle elszámolási mód egyre nagyobb differenciákat idézett elő.

Felelős Dicsőszentmárton városa, melynek egy olyan fontos üzem, mint a gázellátás, már régen közüzemmel kellett volna átalakítani, hogy ne érvényesüljenek magánérdekek a köz rovására életbevágó közszükségletek kielégítésénél, a melyre a monopóliumszerű földgáz szolgál.

Sokan vannak akik személyeket hibáztatnak Dicsőszentmárton mai bizonytalan helyzetéért, akik a két gáztársaság vezető embereit vádolják az esetleg beállható katasztrófáért. Én azok közé tartozom, akik minden riadalom ellenére is lehetetlennek tartják ezáltal a magánjogok érvényesítését olyan jelentékeny közösség ellen, mint egy egész város, de csak akkor, ha minden komoly erőfeszítés megtörténik az ellentétek elsimítására. Az egyes személyek helyett azonban azt a rendszert tartom a bajok okának, mely megengedi, hogy egy város ellátása valamely monopóliumot képező céllal magánkezben legyen s a polgárság beleszólása nélkül, magánérdekeket képviselő személyek magánhaszon elérésére dolgozzanak ott, ahol közérdekeknek kellene érvényesülniök a közösség hasznára.

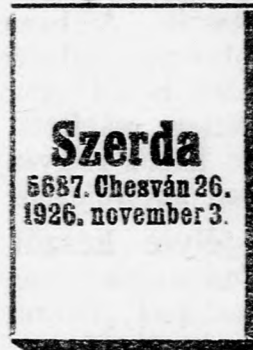
Intő példa Dicsőszentmárton esete minden városnak, ahol földgáz van és lesz még ezután s intő példa az egész társadalomnak, mely — úgy látszik — nem értett még arra, hogy a kollektív szükségleteiről való gondoskodást maga vegye kezébe, hanem túri, hogy a társadalmi érdekek fölött magánérdekek érvényesüljenek.

Ligetl Sándor

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja. Szerkesztik: Giszkalay János és dr. Marton Ernő Felelős szerkesztő dr. Marton Ernő. Az Uj Kelet cikkeinek utányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

— **Mitilneu külügyminiszter a bukaresti Balfour-ünnepélyen.** Bukarestből jelentik: A bukaresti zsidóság impozáns külső keretek között ünnepelte meg a Balfour-deklaráció kilencedik évfordulóját. A Szentul Venerai utcai nagytemplomban, bár az ünnepély kezdete csak 11 órára volt kitűzve, már kilenc órákor megindult a főváros zsidóságának népvándorlása. Az ünnepély kezdetére a hatalmas befogadóképességű templom zsúfolásig megtelt csendes és frakkos ünneplők sokaságával. Pontosan 11 órákor érkeztek meg a vendégek: Jaffe Leib, a Keren Hajjeszód jeruzsálemi igazgatója, dr. Ölschwager, a Keren H. jjeszód romániai delegátusa Niemerower főrabbi társaságában. Két perc múlva feltűnik a vendégek kordonja mögött Mitilneu külügyminiszter impozáns alakja is, aki az angol követ társaságában jött el az ünnepélyre. Az ünnepélyt Ruzinszky főrabbi éneke vezette be Niemerower főrabbi tartott ezután mélyenjáró beszéd, amelyben a Balfour-deklaráció évfordulójának jelentőségét ismertette. Utána Ölschwager dr. emelkedett szófő, aki először angol nyelven üdvözölte Mitilneu külügyminisztert és az angol követet, majd frappáns nyelvetayelű beszédben szílt rára Palestina újépítésének eszméje mellett. A nagy tetszéssel fogadott beszéd után a tücsétség a Ha ikva hangjai mellett ért véget.

— **A tegnap esti minisztertanács.** Bukarestből jelentik: Tegnap este minisztertanács volt, melyről a következő kommuniké adták ki: A minisztertanács megtette a szükséges intézkedéseket a parlament november 14-iki megnyitásával kapcsolatban és megvitatta azokat a pénzügyi törvényjavaslatokat, amelyek a törvényhozás első kerülnék. Megállapította a jövő évi költségvetést, majd elhatározta az aradcsanádi vonal visszavásárlását. A trónbeszéd előadói a kamarában Anibal Teodorescu, a szenátusban Murgaseanu lesznek. Elhatározták, hogy a képviselők napidíjait üléseknél 1000 lejre és havonként 6000 lejre emelik fel. Ezután a kormány gazdasági blokátságát kiégésítették az igazságügyminiszterrel.

— **Szatmáron az igénybe nem vett iparendedélyt is meglelezték.** Szatmárról jelentik: A régebbi pénzügyi gyakorlat szerint minden újonnan szerzett iparendedély után a pénzügyi hatóság hivatalból vetette ki az adót. Ez az újabb gyakorlat szerint úgy fest, hogy aki iparát annak megszerzése után 15 nap alatt külön be nem jelenti a pénzügyi hatóságnak, kihágást követ el és büntetést kell szenvednie. Ugyanis a hivatalból kivetett adó kétszeresét kell megfizetnie. E címen vetett ki a szatmári pénzügyigazgatóság özv. Zichermann Sajené szatmári kiskereskedőre, aki 1925 április havában szerzett egy külvárosi szatócsüzletre iparendedélyt — 600 lej pénzbírságot. Az özvegy azzal védekezett, és ezt hivatalos okirattal is igazolta, hogy sokkal később kezdte meg iparának gyakorlását azon egyszerű okból, mert csak hónapok múlva készült el üzletéhez a bejárat. A szatmári törvényszék, amelyhez felebbezés folytán az ügy elbírálása került, a finauögynökök által felvett jegyzőkönyv adatait fogadta el döntőnek és a pénzbüntetést ítéletileg megerősítette.

— **Még semmi pozitívum sincs az új lakbértörvény ügyében.** Bukarestből jelentik: Cudalbu igazságügyminiszter ma nyilatkozott a sajtó képviselői előtt a készülő lakbérleti törvényről. Az igazságügyminiszter kijelentette, hogy a javaslatot egyelőre még ő tanulmányozza. Mostanáig a javaslat egyetlen egy miniszter-

Az új magas kurzusa miatt

Öngyilkos magát

Sándorné a kórházban volt, meg Berkovits viszony fejémet Sándorné ben írta meg levelet a keddi el és így nem en összefüggés

korházba. Algrammos morthe be magába.

Oru

ket, a másik a Kisküküllőket. Ez látja szétakat is. A lja el a gázt eget gázórával caa harminc-asztóknak, de számíva s nem ban elszámolt

millió adósság et, melyek a beállították, elkorál, akkor az emilitte különének.

s nagyobb és nagyok. Ma összeg, melyet követel nem ői felszólítása illeg közölte a gázszolgáltatást beüzemelti s fel-

nek sem jutott a kezébe és így nem felszék meg a valóságban azok a hírek, hogy Averescu miniszterelnök dolgozott a javaslaton. Az igazságügyi miniszter szerint mindazok a sajtóközlemények, amelyek a lakbérleti törvényjavaslatról napvilágot láttak, tisztán a fantázia szüleményei.

— A megszökött bukaresti bankár hamis részvényekkel is operált a tőzsdén. Bukarestből jelentik: A rendőrség tegnap házkutatást tartott az eltűnt Alschek bankár bankjában. Megállapították, hogy a szökést tervezőn előkészítették. A bank passzívája 40 millió, nagyjából kisbetétesek kára. A bankár 24 százalék betéti kamatot adott és ezzel sok kisbetétest csábított magához. Hír szerint a tőzsdén hamis részvényekkel operált Alschek, aki ellen körözöletet adtak ki.

— Kulturstélyre készül a besztercei Barkochba. Tudósítónk jelenti: A nemrég reorganizált besztercei „Barkochba” újabb hatalmas fejlődésnek adja bizonyítottát. Vasárnap, november 14-én rendezi a szezon legjobbakat igérkező, táncos egybekötött kulturstélyét. A program kiemelkedő pontja Heinrich Grünau „Unterveg...” című 3 felvonásos drámája lesz, amelyben az író az oroszországi pogromok idejébe vezet vissza. A főbb szerepeket Hirsch Stef, Friedmann Libus, Hajnal Frieda, Pastner A., Klein J. és Birkenfeld A. játssza. A darab rendezését Speter Smilku, a Bariszta roszenje vállalta.

— Egy osztrák tábornok meghalt az utcán. Bécsből jelentik: A birodalmi hadügyminisztérium volt osztályfőnöke, lovag Treidler János tábornok-hadbíró, akinek az új katonai perrendtartás megteremtése körül igen nagy érdemei vannak, a Michaeler-Platzon összeesett és szélütés következtében meghalt. A tábornok-hadbíró, aki 1911-ben vonult nyugalomba, 63 évet élt.

— Új színházi koncesszió-törvény készül. Bukarestből jelentik: Nichifor Craicó kultuszminiszteri államtitkár új színházi koncesszió-törvényt dolgozik. Az új törvénytervezet meg akarja szüntetni az eddigi kerületi rendszert.

— A gyulafehérvári sómérok jubileumi ünnepélye. Tudósítónk jelenti: Jó sikerrel tisztelet után keretében ünnepelte meg a gyulafehérvári sómérgdud fennállásának 3 éves évfordulóját. Nívós program és emelkedett hangulat mellett folyt le a szép ünnepség, amelyet a háború után nyitott meg Ritter Sándor sómér-parancsnok. Salamon Lili az Aviva, Rosenber Lajos a Bariszta üdvözlését és jókívánságait tolmácsolták. Kupfer Jenő közölte meg a gdud nevében a parancsnokság 3 évi fáradságos munkáját és elismerésként a gdud szeretetét és szolgálatkészégét ajánlja föl. Kappich Ferenc a zsidó sportról tartott részletes és kimerítő előadást, Rosenberg Vilmos a sómérok 3 éves munkájáról számolt be. Tischler Lujza és Köppich Károly zsidó rögtönzésekkel keltették deris hangulatot. Hammermann Sári tartott esztelen névös előadást Spinózáról Ábrahám-Peszternák jiddisch énekdudájára után Rosenberg Jenő sómér-parancsnok „A zsidó politikai irodalom és modern költészet” címmel tartott előadást, amelynek keretén belül Kupfer Jenő: Morris Rosenfeld, Barna Piri, Neményi Eudre és Salamon Zsuzsi: Csernicovszki-költeményeket szavaltak. A program a Hatkva hangjai mellett ért véget. A közönség és a sómérok még a késő esti órákig emelkedett hangulatban maradtak együtt.

— Mihályt kitérte lábát a börtönből, újra lopott. Déváról jelentik: Farkas Mihály vajdshunyadi fiatalember a napokban szabadult ki a dévai ügyészség fogházából, ahol lopás miatt kiszabott 4 hónapi büntetését töltötte ki. Kiszabadulásának napján több helyre befört és néhány ezer lej értékű holmit elment. Az ellopott tárgyakat 600 lejért értékesítette és a kapott pénzt nyomban elitta. Egy vendéglőben figyelmesek lettek rá, mert azt állította, hogy nemrég szabadult ki vádcaresi fogházából, hova mint állítólagos kommunista bezárták. Feljelentették a rendőrségen és a kihallgatás során kiderültek a lopások. A javithatatlan ember egy nap és egy éjjel volt szabad és most ismét a dévai ügyészség fogházának lakója.

* Haemorson-végbélkúpok használata gyakran feleslegessé teszi az aranyér operációt.

* Orvosi hír. Dr. Weisz Fülöp orvos rendelését Calea Regale Ferdinand 33. szám alá (Erdőház, I. emelet baloldali ajtó) helyezte át. Rendel tudó- és bétetegeknek délután 2-4.

— Vasúti baleset miatt csak holnap érkezik meg az olasz misszió. Bukarestből jelentik: Az olasz hercegi misszió, amelynek holnap, szerdán kellett volna a fővárosba érkeznie, 24 órával elhalasztotta érkezését. Az elhalasztásnak oka az, hogy a misszió szakoncója defektet kapott az olasz-jugoszláv határon. A misszió csütörtökön délelőtt 10 órakor érkezik Bukarestbe. Fogadtatásukra a polgári és katonai hatóságok képviselőin kívül megjelennek az összes fővárosi iskolák növendékei is.

DECCA Hordozható, világhírű angol beszélgépek és lemezek legolcsóbbak Révész Béa a zeneműkezelésében, Ma ovasárhelyt. — Kérjen ajánlatot.

— KEDVESEM, NEM MEG-YÜNK NIZ ZÁBA TÖBBET, mert ez a költséges és poétikus kéjútazás teljesen feleslegessé vált, nem kell, hogy mi m-njünk az örök tavasz országába, — a tavasz országába jött el miho-zánk. Avarban járunk ugyan, zörgő levelek lábatlankodnak lábaink alatt, de mindez csak tévedés, balga illúzió, — a valóságban tavasz van, május, meleg sugarak ömlenek a kék égből az országról, melyek lekényszerítik vállainkról a nehéz kabátokat. Mindenki vidám, jókedvű, csak a fások és szűcsök szomorúak, de hát minden mégsem állhat tótágast, valakinek mindig szomorodni kell. Ha így megy tovább: a kávéházak elé ismét kikerülnek a papiros pálmák és kaktuszok, a kirándulóhelyek tulajdonosai újra kinyitnak, a szerelmes párok ismét ellepik az erdők megsárgult pázsitját. Valami történhetett: a Természet titkos laboratóriumában, talán az Idő is megtalálta a maga Seisach és Voronov professzorját, aki elaggott mrigysit tavaszi nedvvel oltotta be az Őz egyszerű átalakult tüzes ifjává, aki most a folyók tükreben fiatalnak látja ráncos arcát. Akármint is van: csodálatos dolog. Mindenki örül neki, a szegények különösen, hiszen nem kell fáról gondoskodniuk. Csak valami kegyetlen bője ne következék a kései mámor után. (v.)

— Per a Somogyi-Bacsó gyilkosságáról készült film elkobzása miatt. Budapestről jelentik: Egy héttel ezelőtt a politikai körökben elterjedt sz a hír, hogy a szociáldemokrata párt újból a nemzetgyűlés elé akarja vinni a Somogyi-Bacsó-gyilkosság ügyét és a párt egészen új adatokat akar ismertetni a gyilkosság rejtélyének feltárára. Ezek közt az adatok közt különösen egy filmfelvételnek van nagy fontossága, amelyet Somogyi és Bacsó temetéséről készítettek. Ezzel a filmfelvétellel kapcsolatban dr. Csukási Mór budapesti ügyvéd levelet intézett az „Esti Kurir” szerkesztőségéhez, amelyben közli, hogy valóban készült egy filmfelvétel Somogyi Béla és Bacsó Béla temetéséről és arról a helyről, ahol annak idején az áldozatokat megtalálták. Ezt a felvételt azonban még nyers állapotban a felvételt követő napon a filmet készítő Konkordia vállalat minden tiltakozása ellenére három egyenruhás személy, akik hivatalos kiküldötteknek mondták magukat, karhatalommal elvitték az operatőrrel együtt. A Konkordia filmvállalat a film elkobzása miatt pert indított a kincstár és az elkobzást eszközölő Svoboda János főhadnagy és Temesvári László főhadnagy ellen. Ebben az ügyben november ötödikén lesz a budapesti törvényszéken a pörfelvételi tárgyalás és a törvényszék fogja megállapítani, hogy az egyenruhás személyek csakugyan hivatalos utasításra, vagy pedig saját szakállukra jártak-e el.

— Engedélyezték a budapesti „Magyar Hírnap” behozatalát. A belügyminisztérium 1680/926 számú rendelkezésével engedélyezte a budapesti „Magyar Hírnap”-nak Romániába való behozatalát. A „Magyar Hírnap”-ot, mint ismeretes, a megszüntetett „Világ” szerkesztő-gyűlése és így minden tekintetben a régi „Világ” című lap minőségű áll.

Vásárolt-e már az Uj Kelet szelvényeivel?

— Fülöp-Miller René bécsi előadása. Bécsből jelentik: Fülöp Miller René író az elmúlt hét egyik estjén a bécsi Uránia nagytermében Szovjetország kulturális életéről tartott előadást, amelynek során beszámolt az orosz szellemi életéről a bolsevizmus kezdetétől a legújabb időkig. Fejtegetései mintegy 60 vetített képpel illusztrálta. A másfél órás érdekes előadást nagy közönség hallgatta végig.

— Botrányba akartak fullasztani egy Shaw-e előadást. Budapestről jelentik: Vasárnap a rendőrség erről értesült, hogy az ébredők egyesülete botrányba akarja fullasztani a Kamaraszínház előadását, ahol Bernhard Shaw: „Hős és a katona” című darabját játssza. Az ébredők ugyanis a darabot antimilitárisnak és destruktív célzatúnak bélyegezték és kérték, hogy a színház igazgatósága vegye le műsoráról. A rendőrség megszállotta a színház környékét és szétoszlatta a tüntetőket.

A FILM

Uj expresszionista filmet mutatnak be Kolozsváron. Az egyre fejlődő és terebélyesedő film-kultúra magával hozza azt is, hogy a film-művészet a modern szinpadai kultúra eredményeit a maga birodalmában és területén is alkalmazza. A nyugati szinpadokon ma már teljesen otthonossá lett az expresszionista rendezés és játéksztílus a közönség jó része ma már nemcsak érti és szereti ezt a stílust, hanem lelkesedik is érte. Egy lelkes és nagystílű német rendező, névszerint Robert Wiene, még 1921-ben egy nagyszerű expresszionista filmet készített, amelynek szövegét Carl Mayer írta. A filmet olyan pazar rendezésbeli eszközöket alkalmaznak, amilyenekről azelőtt még álmodni sem mert a közönség és a szakvilág. Egy boldokhásának igazgatója, dr. Caligari, a film főhőse, aki — miközben kitünően ellátja az őrtelkek adminisztrációját, maga is őrtöltő lesz és őrtelk vizitikon keresztül rohan az egyetemes romlás felé. Ezt a lelki kettősséget, mely magában véve is hallatlanul érdekes és problematikus, a film rendezője a legszárabb beállításokkal és rendezésbeli fogásokkal érzékelteti. A „dr. Caligari” épen ezért nemcsak különös és megrázó drámai tartalmánál, hanem megrázó rendezésbeli érdekességeinél fogva is a legfokozottabb érdeklődésre tarthat számot. A figurákat Werner Krauss, a pathológikus figurák mesteri megsemmélyesítője játssza, a másik fő férfiszerepben pedig Conrad Weidl excellál. A film egyetlen női szerepét Lil Dagover alakítja, a töle megszokott nagystílű művészetével. A dr. Caligari — mint értesülünk — rövidesen Kolozsváron is előadára kerül. Bizonyos, hogy a közönséget fölöttébb faszínálni fogja ez a különös, megrázó és a lélek legrejtettebb mélységeit feltáró és megérezkítő film, melynek Amerikában óriási sikere volt, sőt ez volt az első német film, melyet hosszú bojtott után először adtak elő amerikai filmszínházban!

Csomagoló

ládák

és mindennemű posta, likörös ládák jutányosan beszerezhetők az

„Optima”

ládagyárban

ECKSTEIN és RÓTH — ORADEA
Calea Victoriei (Kolozsvári-utca) 101-103.
Telefon 9-93.

AZ Uj Kelet Oradea-Marc-Nagyvárad fiók kiadóhivatala, Str. Aurel Vlaicu 51., (Blum Zsigmond) és Ezerévi emléktér 2. sz. (ernyőület) alatt van. Telefon 3-66.

Me
a „h

Gyapju
D vatka
Tartós h
Cérna h
Gyerme
gyapju

Ró
cipész
Szép-n. 2.
alatt kész
a legújab
dívan
cipő-
különlegess
gek.

Az
a Drehe

Ext
mind

Aki olo
FEJÉ
Str. Gr

és más k
sit Sperbe

A. Se
From
makaroni
üzletben m

Seegr
Zsák,
nagy v
Bosko

Prec
fog
készítése
hez gar
Sza
Cluj, Str

KÖZGAZDASÁG

Németország közvetíti Románia külföldi kölcsönét

Angol-amerikai-német konzorcium nyújtja a 30 millió angol fontos államkölcsönt. Jelenleg 14 kölcsönajánlat fekszik a kormány előtt

Bucuresti-Bukarest, november 2. Közölték már, hogy kormánykörökben egy küszöbön álló harmincmillió font sterlinges angol kölcsönről beszélnek. A kormány, akit a kölcsöntárgyalásoknál Barbu Stirbey harcos képvisel, elhatározta, hogy nem fogad el olyan feltételeket, amely a kölcsön felhasználása és adminisztrálása szempontjából bármilyen feltételeket tartalmaz. Ezzel kapcsolatban jelentik, hogy a kormány asztalán jelenleg 14 kölcsönajánlat fekszik, köztük az új bukaresti német követé is, aki egy német pénzkoncern ajánlatát nyújtotta át a kormánynak.

Az „Adeverul” jelentése szerint illetékes körök megerősítik ugyan egy külföldi kölcsön közeli megkötésének hírét, azonban csafolják, hogy ez olyan hamar megtörténhessen, hogy

már a trónbeszédben mint befejezett tényt lehetne felemlíteni. Mégis biztosra vehető, hogy az aláírás még december vége előtt megtörténik. Az „Adeverul” egyébként arról is hírt ad, hogy Németország új bukaresti követének első tényleges a német pénzügyi világ és Románia közötti közvetítés lesz olyan értelemben, hogy Németország elő fogja segíteni a kölcsön létrejöttét méltányos feltételekkel. A kölcsönt egyébként, amely 30 millió font sterlingről fog szólni, külön biztosítékok nélkül a román állam hitelére fogják nyújtani. Ezzel kapcsolatban Németország és Románia között végre létrejön a megegyezés a Gensera bankjegyek ügyében is. A kölcsönt egy angol-amerikai-német konzorcium fogja Romániának nyújtani.

Háromszáz vagon alma rothad el Máramarosban

Általános elkeseredést szült a CFR rossz kocsielosztó rendszere

(Sighet Máramarosszágit, november 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) Talán egyetlen ország rész sem ézi olyan katasztrófális mértékben az általános gazdasági helyzet rosszabbodását, mint a Máramaros. Amióta ez az országrész elvesztette gazdasági területének nagyrészét, szinte feltartóztatlanul haladt a pusztulás felé. Különösen áll ez azóta, hogy az általános gazdasági viszonyok miatt a határmenti forgalom is orokkent. Annál sajnálatosabb ez, mert hiszen egy kis jóakarattal segíteni lehetne ezen az országrészen, de hivatalos körök érthetetlen módon tétlenül személik az immár köztudottan pusztulás jeleit.

A valamikor virágzó kereskedelemmel és iparral rendelkező Máramarosnak ma már csak a fa és gyümölcs maradt meg mint olyan cikk, amely ha szegényesen is, de a létfenntartás biztosítékaként szolgálhat. A fa és a gyümölcs, különösen az alma, olyan bőségben terem ezen a vidéken, hogy a belföldi szükséglet fedezése után nagy mennyiségben szállítható külföldre is. A fa exportja azonban már évek óta stagnál, mert egyrészt a lej bizonytalan helyzete miatt, másfelől pedig a helytelen vámpolitika következtében a román fa elvesztette versenyképességét a külföldi piacokon és csak nemrégiben számoltunk be arról, hogy a román fát egyre jobban kiszorítja a külföldi piacról a jugoszláv és csehszlávák verseny.

Márada tehát a gyümölcs exportja, ennél a cikkénél azonban az a baj, hogy mintha szeszocikk, gyors elszállítás igényel. Ismerve a vasúti viszonyokat, könnyen képzhetünk magunkban, hogy milyen nehézségekkel kell megüsdeni egy gyümölcsexportőrnek, amíg hozzájut a szükséges vagonokhoz. Az állomásokon a CFR közegeli állandó refrainsja: „Nincs kocsi!”

Enniatt aztán óriási az elkeseredés az egész Máramarosban. A gyümölcstermelők leihakabb szegény emberek és ha a kereskedők nem kaphatnak megfelelő vasúti kocsikat az elszállításra, kénytelenek várakozni a hazatérni, miként ez az egyébként keressék ott rothad el a termelésnél. Szakértők becslése szerint ilyen módon több mint 300 vagon alma van kitéve a rothadásnak, ha csak a vasút meg nem változtatja eddigi kocsielosztó rendszerét és elég mennyiségű vagonot nem küld le a Máramarosba. (f. m.)

Öt milliárdtal lesz nagyobb a jövő évi állami költségvetés. Bukarestből jelentik: Bár az új költségvetés adatait, amint azt a múlt év végén közöltük nem hoztak nyilvánosságra illetékes helyen úgy tartják, hogy az új költségvetés végösszege 30.700.000.000 lei, tehát 5 milliárd és 2 millió lejtel több mint a múlt évi. Ezt a többletet az indirekt adók emeléséből kívánják fedezni. A „Dimineața” értesülése szerint az 5 milliárd költségvetési többlet fedezésére a kormány több pénzügyi törvényjavaslatot fog beterjeszteni. Elsősorban a házádot és a mezőgazdasági adót emelik fel. A forgalmi adót egy más adónemmel pótolják. Revízió alá veszik a fogyasztási adókat és szil.

Tőzsde

Zürichben 290-es nyitás és sérulat után az utóbban 294-re javult a lej. 100 lej árfolyama Budapesten 40.100 koronáról 40.200-ra emelkedett. A belföldi forgalomban a pénzpiac ma nem volt egységes. Előbb lauhán indult, később megszárdult estére pedig ismét elauyhult a piac. Az árfolyamokat slább adjuk:

Devizák	Valutapiac 1926 November 2 (Rador)								
	Kolozsvár	Zürich		Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	New-york
		nyitás	zárlat						
Zürich	3420-3440	—	—	610	3400	18757	13662	65263	1929
Newyork	175-177	518 1/2	518 1/2	3166	177	71340	70840	3385	—
London	860-865	2513	2513 1/2	15350	863	8457 1/2	8433	164025	484 5/8
Páris	530-530	1855	1857 1/2	—	565	2260	2244	103	319
Milano	780-790	2245	2227 1/2	187 1/2	775	3025	3010	144 3/4	432
Prága	525-530	1536	1536	—	525	2112 1/4	2093 3/4	—	296 1/4
Budapest	395-400	7265	7265	—	—	—	9928	476 1/4	—
Belgrád	—	915	915	—	310	1258	1249 1/4	599 1/2	177
Bukarest	—	290	290	1775	—	402	401	1935	58 1/4
Varsó	—	57 1/2	57 1/2	—	—	7920	7870	375 1/2	—
Bécs	2500-2520	7330	7330	—	2510	10074	—	479 1/2	—
Berlin	4300-4340	12332	12332	—	4220	16971	16842	804 7/8	—

Száz lel árfolyama: Zürich 294, Páris 1775, Budapest 40200, Bécs 40100, Prága 1935

Meglepő olcsóság a „HELIOS“-nál Ciuj, Főter 7.

Gyapju mellény ..... 375—
D. vatkabátok minden színben 800 leitől
Tartós harisnya ..... 40—
Cérna flor harisya ..... 85—
Gyermekharisnyák, keztyük, valamint gyapju különlegességek **legolcsóbb** bevásárlási forrása.

Róih

cipésznél Szép-u. 2. sz. alatt készűnek a legújabb divatu cipő-különlegességek.

Az ősz ujdonsága

a Dreher Haggenmacher sörgyár őszi sör

Extra-Special mindenütt kapható

Aki olcsón akarja ágy- és fehérneműjét beszerezni, látogassa meg a FEJÉANÉ új fejéreműszalonját Str. Grigorescu (Rákóczy-ut) 86 sz.

Értesítés!

מאכרונ makkaroni

és más különféle minőségű tésztaemléket készít Sperber Dávid brassói orth. főrabbi ur szigorú felügyelete mellett

A. Seevaldi és Martin Fromm és Fiai Rt Brassó

makkaroni és tésztaemlégyára. A legtöbb üzletben már kapható. A csomagolás **הכשר** pecsétjére tessék ügyelni.

Elekes hirdetés

Seegras, Gradli, Ponyva, Zsak, szalmazsák, Afrik

nagy választékban és olcsó ár mellett Boskovios József — Ciuj Strada Reg. Maria No 15.

Preciziós

fogaskerékek

készítése autókhoz és egyéb gépekhez garancia és olcsó ár mellett.

Szabó János

Ciuj, Str. Jasilor (Nagyszamos) No 2.

November 2
előadás.
né író az el-
nia nagyter-
ális életéről
számolt az
s kezdetétől
mintegy 60
ásfél óras ér-
ég hallgatta
szatani egy
tik: Vasár-
hogy az
ja füllasztani
nhard Shaw:
játssák. Az
litárisnak és
és kérték,
e le műorá-
ziuház kör-
utainak be-
serebélyesedő
hogy a film-
ra eredmé-
leén is al-
on ma már
onista ren-
jórésze ma
stilust, ha-
és nagystilű
Wiene, még
nista filmet
l Mayer írta.
eszközöket
még álmodni
g. Egy bo-
gari, a film
ellátja az
örüllté lesz
z egyetemes
z mely ma-
s problema-
bb beállítá-
érzékelteti.
ak különös
em megkapó
s a legfoko-
t. A főszere-
us figurák
a másik fő
excellál. A
gover ala-
művészetel.
— rövidesen
onyos, hogy
fogja ez a
sttebb mély-
n, melynek
ez volt az
pjtott után
szban)
nagoló
k
jutányo-
a'
RADEA
01-103.
varedi fiók
Blum Zaig-
yűslet) alatt

goru rendszabályokat léptetnek életbe a globális adó behajtására.

Az idegen valuták hivatalos árfolyama Jugoszláviában. Belgrádból jelentik: a pénzügyminiszter az idegen valutáknak az állami pénztáraknál való hivatalos kursusát november 1-től harminceg a következő összegekben állapította meg: 1 Napoleon-arany 218 70, 1 török lira 247, 1 angol font 274 50, 1 dollár 56 50, 1 kanadai dollár 56 30, 1 német aranymárka 13 45, 1 arany zloty 6 30, 1 osztrák schilling 8, 100 francia frank 170, 100 svájci frank 1083, 100 olasz lira 245 100 belga frank 160, 100 holland forint 2260, 100 román lej 30, 100 bolgár leva 40, 100 dán korona 1502, 100 svéd korona 1510, 100 norvég korona 1383, 100 pezeta 860, 100 drachma 68, 100 cseh korona 167, 1 millió magyar korona 730 dinár. A kikötői díjakat is e szerint a hivatalos árfolyamtáblázat szerint fizetik.

A borberehözatali vámok felemelését kéri a timárok. Bukarestből jelentik: A timárok egy küldöttsége tegnap Citrom megyesi és Deutch temesvári mesterek vezetésével megjelent Manoilescu államtitkárnál és kérte a külföldi borberehözatali illetékek a felemelését a hazai borberehözatali érdekekben.

Csak ipari vízlerők után kell illetéket fizetni. Bukarestből jelentik: A múlt évben élebe lépett vízjogi törvény alapján a fausztatás és tutajozás után magas illetékeket róttak ki, amely a nagyobb fatermelő vállalatoknál már a múlt évben is több száz ezer lejre rugott. A favállalatok tiltakoztak a törvényellenes illetékek behajtása ellen a közmunkügyi miniszternél, ez azonban elutasította felbontásukat. Az érdekelt cégek erre panasszal éltek a legfőbb sommi öszéknél, amely kimondta, hogy a tutajozás teljesen szabad, csak az ipari vízlerők után kell illetékeket fizetni. Megszüntette az illeték-kivetést és kimondta, hogy sem a minisztériumnak, sem más állami szervezeteknek nincs joguk rendeletileg ilyen illetékeket életbe léptetni, erre egyedül a törvény lett volna jogosult.

APROHIRDETÉSEK
Képesítési költsései egy szá 4 lej, vastagabb betűvel 8 lej. Legkisebb apróhirdetés 40 lej. Állásajánlatoknak 80% kedvezmény. Apróhirdetés díja 100 lej. Előzetes díjak 250 lej, előfizetőknek 150 lej

Kereskedelmi utazók
Berkovicsné **שרה ברקוביץ** vendéglője, Oradea-Mare, Str. Nicolai Jorga (Zsófia-utca) No 19. Ismert elsőrendű konyha! Mérsékelt árak.

Legmagasabb ár mellett vásárolok **libamáját és libaszír** valamint **vágott liba, kacsa** legolcsóbban beszerezhető **Baumhaftnál**, Regele Ferdinand 10. — Hátul az udvarban

Házitanítónőt, egyben nevelőnőt, aki perfektil románul tud, azonnali beállításra keresek első elemista leánya előkészítéséhez. — Balázs Ferenc, gyaragazgató, Aghires, jud. Cluj. 2009

Elveszett egy 15, két 10, egy 5 dolláros csekk — Baumhaft Náthán névre. Megtaláló jutalom ellenében adja le a kiadóban. 2008

Hajhullás és hajkorpa ellen legjobban szer az **"Egger-Petrol"** Kapható minden gyógy szertárban és drogueriában.

Zsidó egyetemi hallgató, rodai munkálatokban és könyveiben járatos, megfelelő alkalmazást keres. Cím a kiadóban.
Intelligens fiatalember középiskolai tanulók korrepetálását vállalja. Cím a kiadóban.

SPORT
A Hakoah újabb amerikai turné tervével foglalkozik

Visszatérnek a kivándorolt játékosok

(Bécs, november 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) Bár a bécsi zsidó csapat ezévi amerikai turnéját j lentős erkölcsi sikerrel, de súlyos játékosvesztésekkel fejezte be, a Hakoah vezetősége ismét komolyan foglalkozik egy újabb amerikai ut gondolatával. Az első amerikai ut nem váltotta be teljesen a hozzáfűzött anyagi várakozásokat, mert az előkészületek hatalmas összegeket emesztettek fel. Ezuttal az egyet vezetőse jóval nagyobb pénzügyi sikerre számít.

A turné megrendezését érdekes körülmények készítik elő. A Brooklyn Wanderers és a Giants eljárása a legkiterjedt Hakoah-játékosok elszármazás: illetően amerikai zsidó körökben nagy visszahívást váltott ki. Agar, a Brooklyn Wanderers elnöke és Thuwim, az első turné létrehozója között emiatt súlyos konfliktus tört ki. Dr. Körner, a Hakoah elnökének fára dozási nyomán azonban sikerült kibékíteni az amerikai sportélet e két vezetőjét, akik most együttesen készítik elő a Hakoah második amerikai útját, amely már a megvalósulás stádiumába jutott. Csupán a terminus körül vannak még nehézségek, miután a Hakoah legszívesebben január és február hónapokat választaná, míg az amerikaiaknak inkább április és május felelne meg.

Az Amerikában maradt Hakoah-játékosok leveleikben örömlének annak kifejezést egyetemes turnéja fölött és mindannyian írják, hogy a turné folyamán közreműködni akarnak a Hakoah csapatában. A „Brooklyn Wanderers” és a „Giants” menedzerei már közölték egyebéket, hogy Amerikában semmielőtt sem rendeznének olyan mérkőzéseket, amelyen hakoahisták hakoahisták ellen játszanának. Ezzel szemben a második turnétól a stíluses, fair football iskola propagandáját várják.

Eddes, hogy Amerikában egy bizottság alakult, mely a Hakoah anyagilag támogatni akarja. A volt Hakoah-játékosok pedig Konrad Kalmannal, Grosszel és Fischerrel egyetemben egy válogatott mérkőzés lejátszására kötelezték megukat, amelynek díjazása bevétel a Hakoah-élet. Az Amerikában közreműködő Hakoah-játékosok egyebéket csaknem kivétel nélkül panaszokhoz a súlyos megterhelésükre. Havonként nyolc bajnoki mérkőzés kötelesek játszani, azokból sok más módon is kihasználják őket; európai szemmel horribilnek tetsző fizetéseik pedig, az amerikai viszonyokat figyelembe véve, meglehetősen összeuszogorodók.

Az egyik Hakoah-játékos például ezt írja levelében:

„Ezt a munkát nem sokáig lehet kibírni. A bécsi zsidó csapat természetesen nagyon fog örülni, ha játékosait ismét visszahívhatja. Még nem tettek ugyan lépéseket ennek keresztülvitelére s inkább hi szarják várni azt az időpontot, midőn a jóléthez és kényelemhez szokott játékosok már tényleg nem fogják bírni az amerikai kirándulással járó megterheléseket.

Külföldi eredmények:

Budapest, Hungária—Kisváci 6:1 (3:1.) Lapunk tegnap esti számában hibás távirati tudósítás nyomán a Hungária 5:1 arányú győzelméről adtunk hírt. A vezetőgőlt a Kisváci éri el Tánzer I. révén, aki a kifutó Kropacsek feje fölött hálóba emeli a labdát. A 20. percben Jenny egyenlít, majd Opatz és Jenny révén két újabb gőlt ér el a Hungária. Szünet után Trütz, Molnár és Opatz rugnak újabb gőlokat. Az utolsóelőtti percben Kléber handse tizenegyesre a Hungária ellen, de Tánzer II. a kapu felé lö. **Ferencváros—Rapid (Bécs) 4:1 (2:1.)**

Kárpitos kellékek
grádlík, buterszövetek, spárgák, gurtnik stb. Nagy választékban, olcsó árakon kaphatók **Boskovics József, Cluj**, Str. Reg. Maria 15. — Telefon 9-10.

Pontos! Szabókellékek, belés, cérna, harisnya, vattelin, gombok
Neumann Károly
Regina Maria 10. sarkülsőben vehető
400 Yd. olasz cérna 8 L. 300 Yd. angol cérna 15 L.
50 mt I.-gáspolyon 850 Duplaszálás vattelin
Duplaszálás glott 110 L. 1 m. 175 L.

SZÍNHÁZ MŰVÉSZET

A kolozsvári román opera heii műsora
Szerda: Aida. (Algazinak, a butarecti opera tagjairak felleptével).
Péntek: Zsidónő (Algazi felléptével).

MAGYAR SZÍNHÁZ

A színházi iroda közleményei.
Medgyaszay Vilma fölléptésel elmaradnak. Medgyaszaynak szerda és csütörtök estére hirdett előadásai elmaradnak. Szerdán Molnár leg-híresebb, japán és kínai nyelvre is lefordított remekműve, a Liliom egy csirkefogó élete és halála — kerül színre, teljesen új szereposztással és új betanulással. Csütörtökön pedig a Dolly című operette kerül színre.

Szeretek egy színésznőt. Az utolsó főpróbák folynak már az igazgató rendezése mellett Fodor László új darabjából. Vidámabb, ötletesebb, szellemes fordulatokban gazdagabb vigjáték nem került színre az utóbbi évek alatt magyar színházakon. A színház tagjai rendkívüli gondossággal, kedvvel és ambícióval készülnek az újdonságra. Poór Lili, Marsi, Miklóssy, Laczkó, Hoykó, Kemény, Mihályfi, Ihsz fogják a főszerepeket játszani. Szombat este lesz a második s vasárnap este a harmadik előadása. Az elővételi jegypénztár mind a három előadásra árusítja már a jegyeket.

Heti műsor

Szerda: Liliom, egy csirkefogó élete és halála. (Uj betanulással és új szereposztással. Premiere-béret 19 szám. Sorozatszám 118.)
Csütörtök: Dolly. (Operettújdonság, 21-adszer. Neményi Lillivel, Ihszszal. Napibéret 20. szám A. Sorozatszám 119.)
Péntek: Szeretek egy színésznőt. (Újdonság. Először. A Dr. Szabó Juci szerzőjének legújabb vigjátéka. Poór Lili fölléptésével. Premierebéret 20 szám. Sorozat 120.)
Szombat d. u. 3 kor: Harom a kislány. (Negyedik ifjusági előadás, igen olcsó helyárakkal. Neményi, Tolnay, Ihsz felléptésével. Bevezető előadást tirti dr. Rajta László. Sorozatszám 121.)
Szombat este fél 9 kor: Drága kicsi buksi. (Operettújdonság 2-odszor, Poór Lillivel. Napibéret 20 szám B, Sorozat 123.)
Szombat este fél 10 kor: Drága kicsi buksi. (Béretszünet Neményi, Tolnay és Ihszszal. Sorozat 123.)
Vasárnap d. u. fél 3-kor: Paganini. (Karácsonyi, Tolnay és Ihszszal. Leszállított helyárak. Sorozat 124.)
Vasárnap este 7-kor: Szeretek egy színésznőt. (Poór Lillivel, Napibéret 21 sz. A. Sorozatszám 125.)
Vasárnap este 9-kor: Cseregyerekek. (Jubiláris előadás, 25-adszor. Lengyel Irénnel, Tolnayval. Napibéret 21 szám B, Sorozat 126.)
Hétfő: Drága kicsi buksi. (Béretszünet. Sorozatszám 127.)

Moskovits kalapszalón-
ban olcsó és dus választék állandóan.
Cluj, Wassalányi u. 3. az udvarban

Szerkesztő adóhí...
1926 nove...
Alapjáb...
Különb...
Dz enn...
Egy il...
A vámv...
A luxu...
S mind...
hivatkozá...
ánk a me...